

bryg. dr inż. **Jacek Zboina**<sup>1</sup>  
st. kpt. mgr inż. **Grzegorz Mroczko**<sup>2</sup>

Przyjęty/Accepted/Принята: 04.05.2015;  
Zrecenzowany/Reviewed/Рецензирована: 10.09.2015;  
Opublikowany/Published/Опубликована: 31.12.2015;

## Dobrowolna ocena wyrobów prowadzona przez polskie i europejskie jednostki<sup>2</sup>

Voluntary product evaluation conducted by Polish and European organizations

Добровольная оценка изделий, проводимая польскими и европейскими учреждениями

### ABSTRAKT

**Cel:** Działalność jednostek certyfikujących wyroby w obszarze dobrowolnym nabiera z roku na rok coraz większego znaczenia. Jednostki krajowe i europejskie prowadzą tę działalność według określonych kryteriów i zasad wynikających m. in. z przepisów prawa, norm oraz wytycznych organów akredytujących i notyfikujących. Celem niniejszego artykułu jest przybliżenie przykładów praktyki wybranych jednostek certyfikujących w zakresie dobrowolnej certyfikacji wyrobów i jej znaczenia dla rynku wyrobów na przykładzie certyfikacji wyrobów budowlanych służących do ochrony przeciwpożarowej i innych.

**Wprowadzenie:** W Polsce i Europie funkcjonują obowiązkowe systemy oceny wyrobów. Należy jednak zwrócić uwagę, że rynek wyrobów budowlanych, w tym stosowanych do ochrony przeciwpożarowej jest bardzo dynamiczny. Istnieje wiele wyrobów, których ocena według obowiązkowych systemów nie jest możliwa. Producenci takich wyrobów mają trudności ze sprzedażą swoich wyrobów, ponieważ nie mogą posłużyć się dokumentem, który potwierdzałby spełnienie przez wyrób określonych wymagań. W takiej sytuacji mają możliwość poddać wyrób ocenie w trybie dobrowolnym, która pozwoli zbudować do takiego wyrobu zaufanie. Uzyskany w drodze dobrowolnej oceny dokument może być przedstawiany razem z wyrobem, a sam wyrób może zostać oznakowany rozpoznawalnym w branży znakiem.

**Wnioski:** Dobrowolnej oceny wyrobów dokonuje wiele jednostek krajowych i zagranicznych. Zauważyć można istotne podobieństwa jak i różnice w ich działalności, w tym między innymi w polityce dotyczącej znakowania wyrobów znakiem dobrowolnej certyfikacji. Pomimo różnic i podobieństw dokumenty wydawane w trybie dobrowolnym przez niezależne podmioty dostarczają uczestnikom rynku informacje o wyrobie, jak również umożliwiają podjęcie decyzji o wyborze i zakupie wyrobu. Dlatego zainteresowanie tą formą oceny wyrobów stosowanych w ochronie przeciwpożarowej stale wzrasta.

**Znaczenie dla praktyki:** Możliwość dobrowolnej oceny wyrobów ma bardzo istotne znaczenie dla producentów i odbiorców wyrobów z punktu widzenia wprowadzania wyrobów do obrotu i potwierdzania posiadania przez nie odpowiednich właściwości, spełnienia określonych wymagań. Dlatego informacje w zakresie działalności różnych jednostek certyfikujących w tym obszarze, jak również możliwych znakowań wyrobów, są niezwykle cenne dla uczestników rynku wyrobów oraz stanowią ważne narzędzie w rękach projektantów, instalatorów, odbiorców i użytkowników wyrobów.

**Słowa kluczowe:** ocena wyrobów, certyfikacja, znakowanie wyrobów, wymagania

**Typ artykułu:** artykuł przeglądowy

### ABSTRACT

**Aim:** Activities of product certification bodies, performed on a voluntary basis, are increasingly gaining in importance from one year to the next. National and European organizations perform this activity in accordance with defined criteria and principles, which among others, stem from legal provisions, norms and guidelines provided by accreditation bodies. The purpose of this article is to present practical examples of voluntary certification of products for selected certification bodies and identification of significance for the manufacturing market, based on an example of certification of building materials used for fire protection and other products.

<sup>1</sup> Centrum Naukowo-Badawcze Ochrony Przeciwpożarowej im. Józefa Tuliszkowskiego – Państwowy Instytut Badawczy, Józefów; jzboina@cnbop.pl / Scientific and Research Centre for Fire Protection – National Research Institute, Józefów, Poland;

<sup>2</sup> Autorzy wnieśli jednakowy wkład merytoryczny w opracowanie artykułu / The authors contributed equally to this article;

**Introduction:** Obligatory product evaluation systems exist in Poland and Europe. It is pertinent to observe that the market for building construction materials, including products used for fire protection, is very dynamic. There are many products, which cannot be evaluated in accordance with obligatory systems. Manufacturers of such products have difficulties in selling their goods because they cannot make use of documents to confirm compliance with specified requirements. In order to build confidence in the product and the manufacturer, goods can be evaluated by one of the voluntary assessment systems. In this way a manufacturer can secure appropriate documentation and label the product with a symbol, which is recognized by the industry.

**Conclusion:** Voluntary evaluation of products is carried out by many domestic and foreign organizations. It is possible to identify important similarities and differences in their activities including, amongst other things, policies relating to labeling of products with a voluntary certification symbol. Despite differences and similarities, documents issued by independent bodies through the voluntarily scheme provide information about the product to the market stakeholders, facilitating decisions and acquisition choice. That is why interest in this form of evaluation of products used in fire protection is constantly increasing.

**Implications for practice:** The prospect of voluntary product assessment is very important for the producers and consumers from the standpoint of placing products on the market and assurance that products have appropriate properties to satisfy specific requirements. Therefore, information about activities of certification bodies in this area as well as the potential for product labeling is important for the market. These provide an important device for designers, installers, customers and users of products.

**Keywords:** product evaluation, certification, product labeling, requirements

**Type of article:** review article

## АННОТАЦИЯ

**Цель:** Деятельность организаций, которые проводят добровольную сертификацию изделий из года в год становится всё более и более важной. Национальные и европейские учреждения осуществляют эту деятельность в соответствии с определёнными критериями и принципами, в частности законов, стандартов, а также положений аккредитующих и нотифицирующих органов. Целью данной статьи является ознакомление читателей с примерами из практики некоторых организаций в сфере добровольной сертификации изделий, а также с её значением для рынка изделий на примере сертификации строительных изделий, используемых для пожарной охраны и других целей.

**Введение:** В Польше и в Европе существуют обязательные системы оценки изделий. Однако, следует обратить внимание, что рынок изделий, в том числе противопожарных, очень динамичен. Существует множество изделий, которые невозможно подвергать обязательным системам оценки. Производителям таких изделий трудно продавать свои изделия, потому что у них нет документа, который подтверждал бы соответствие изделия определённым требованиям. С целью построения доверия к изделию а также к производителю, изделие может быть подвергнуто добровольной оценке в одной из систем. Производитель может представлять полученный документ вместе с изделием и нанести на изделие известную в отрасли маркировку. **Выводы:** Добровольную оценку изделий осуществляет много национальных и иностранных учреждений. Тем не менее существуют важные сходства и различия в их деятельности, и, в том числе, в их политике, касающейся маркировки изделий знаком добровольной сертификации. Несмотря на различия и сходства, документы выданные в добровольной форме независимыми субъектами дают участникам рынка информацию о изделии, а также помогают принять решение о выборе и покупке изделия. Поэтому интерес к этой форме оценки изделий, используемых в пожарной охране, постоянно растёт.

**Значение для практики:** Возможность добровольной оценки изделий очень важна для производителей и покупателей изделий с точки зрения внедрения изделий на рынке и подтверждения, что у них есть соответствующие характеристики и они выполняют определённые требования. Поэтому информация относительно деятельности разных сертификационных учреждений в этой сфере а также возможных маркировок изделий имеют большое значение для участников рынка изделий, предоставляя важный инструмент для проектантов, инсталляторов, потребителей и покупателей изделий/продукции.

**Ключевые слова:** оценка изделий, сертификация, маркировка изделий, требования

**Вид статьи:** обзорная статья

## 1. Wprowadzenie

Uczestnicy rynku wyrobów budowlanych, w tym stosowanych na rzecz ochrony przeciwpożarowej, znają aktualnie obowiązujące obowiązkowe systemy oceny wspomnianych wyrobów wynikające z następujących przepisów prawa:

- Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 305/2011 z dnia 09.03.2011 r. ustanawiającego zharmonizowane warunki wprowadzania do obrotu wyrobów budowlanych i uchylającego dyrektywę Rady 89/106/EWG (Dz.U. L 88 z 04.04.2011),
  - Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o wyrobach budowlanych (Dz.U. nr 92, poz. 881 z późn. zm.),
  - Ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz.U. z 2009 r. nr 178, poz.1380 z późn. zm.).
- Powższe regulacje mają na celu:

- określenie zasad wprowadzania do obrotu i stosowania wyrobów na rynku, w tym: deklarowania właściwości użytkowych wyrobu albo zgodności wyrobu ze specyfikacją techniczną, znakowania wyrobu oznakowaniem CE, znakiem budowlanym oraz znakiem jednostki dopuszczającej,
- określenie wymagań dla wyrobów poprzez wskazanie specyfikacji technicznych, które należy stosować do ich oceny,
- umożliwienie swobodnego przepływu wyrobów spełniających wymagania w granicach Unii Europejskiej, z uwzględnieniem przepisów w miejscu, gdzie producent zamierza udostępnić wyrób na rynku [1, art. 6 ust. 3e].
- ograniczenie możliwości przepływu wyrobów niespełniających wymagań lub wyrobów o nieznanym pochodzeniu.

Z uwagi na wyżej wymienione przepisy producenci dokonują oceny wyrobów i otrzymują dokumenty potwierdzające spełnienie przez ich wyroby określonych wymagań. Przykładami takich dokumentów są: świadectwa dopuszczenia, certyfikaty stałości właściwości użytkowych, czy certyfikaty zgodności wyrobu.

Zagadnienia oceny wyrobów mają ścisły związek z pracami normalizacyjnymi zarówno na poziomie europejskim, jak i krajowym. To czy dany wyrób lub grupa wyrobów jest objęta obowiązkiem oceny, zależy przede wszystkim od regulacji prawnych, ale także od tego, czy została opublikowana zharmonizowana norma europejska albo w razie jej braku – norma krajowa dla danego wyrobu.

Pomimo intensywnych prac w Europejskim Komitecie Technicznym (CEN) oraz Polskim Komitecie Normalizacyjnym (PKN) normy powstają w dużych odstępach czasowych i jest ich zbyt mało. Taka sytuacja stwarza problemy dla producentów wyrobów – w tym między innymi brak możliwości znakowania wyrobów oznakowaniem CE i brak możliwości swobodnego wprowadzenia wyrobów na rynki państw członkowskich Unii Europejskiej.

Rynek wyrobów budowlanych, a w tym m.in. wyrobów przeznaczonych do ochrony przeciwpożarowej, rozwija się w szybkim tempie – w każdym roku powstają nowe wyroby, dla których nie opublikowano dotąd norm zharmonizowanych, co więcej opracowanie takich norm nie jest przewidziane. Wyroby te nie mogą być poddane ocenie według obowiązujących systemów oceny i nie mogą być znakowane oznakowaniem CE. W tym miejscu można zaryzykować stwierdzenie, iż system oceny wyrobów nie nadaża za innowacjami wprowadzanymi przez producentów wyrobów budowlanych.

Sytuacja ta działa również na niekorzyść odbiorców wyrobów, którzy chcieliby otrzymać określone dokumenty potwierdzające, że kupowany wyrób jest bezpieczny, funkcjonalny i odporny na narażenia, czy warunki środowiskowe.

Problem ten dotyczy również producentów, którzy są zainteresowani sprzedażą takich wyrobów i chcieliby otrzymać dokumenty potwierdzające konkretne parametry wyrobu.

Po to aby nie zostawić wątpliwości dla potencjalnego nabywcy i użytkownika końcowego wyrobów, m.in. Centrum Naukowo-Badawcze Ochrony Przeciwpożarowej – Państwowy Instytut Badawczy (CNBOP-PIB) oferuje dobrowolną ocenę wyrobów i wydaje w ramach niej dokumenty. W tym kontekście słowo dobrowolna należy kojarzyć w pozytywnym znaczeniu – specjalna, wyjątkowa. Nie ma przymusu (obowiązku wynikającego z przepisów prawa) do oceny wyrobu, a producent sam poddaje się procedurze oceny wyrobu, po to, aby uzyskać dokument potwierdzający, że jego wyrób spełnia określone wymagania, wydany przez niezależną jednostkę posiadającą wiedzę, możliwości badawcze i kompetencje w zakresie oceny właściwości wyrobów. Certyfikacja dobrowolna od co najmniej kilku lat w Polsce rozwija się bardzo intensywnie. Coraz większe zainteresowanie nią wynika z dostrzeganych przez producentów korzyści związanych z potwierdzeniem deklarowanych właściwości wyrobu przez niezależną jednostkę. Pozwala ona bowiem budować większe zaufanie wśród odbiorców tych wyrobów, a także daje większą pewność

samemu producentowi co do jakości i właściwości wyrobu (np. poprawnego funkcjonowania w warunkach pożaru).

CNBOP-PIB prowadząc dobrowolną ocenę wyrobów, opracowuje opinie techniczne albo udziela dobrowolnych certyfikatów zgodności wyrobu.

Zadaniem dokumentów tego typu jest:

- potwierdzenie spełnienia przez wyrób określonych wymagań,
- potwierdzenie spełnienia przez producenta określonych wymagań w zakresie warunków produkcji wyrobu (dot. certyfikacji dobrowolnej),
- wyróżnienie wyrobu na tle innych, których właściwości użytkowe lub cechy są jedynie deklarowane przez producenta,
- wyróżnienie producenta na tle innych producentów,
- zbudowanie większego zaufania do wyrobu i jego producenta.

Dokumenty te stanowią istotną informację (potwierdzenie) o wyrobie dla producenta, nabywcy i użytkownika wyrobu.

## 2. Opinie Techniczne CNBOP-PIB [13]

Opinia techniczna CNBOP-PIB jest dokumentem wydawanym w trybie dobrowolnym, który zawiera informacje o właściwościach technicznych i użytkowych wyrobu, który nie podlega obowiązkowej ocenie lub którego właściwości techniczne przewyższają poziom wymagań minimalnych określonych w normach dla danego wyrobu.

Opinia Techniczna jest wydawana na 3 lata. Istnieje możliwość przedłużenia jej ważności o następne 2 lata. Opinia techniczna stanowi istotne uzupełnienie wydawanych przez CNBOP-PIB dokumentów tj. aprobat technicznych, certyfikatów oraz świadectw dopuszczenia. Opinia techniczna wydana dla wyrobu pozwala utwierdzić odbiorcę, że wyrób posiada określone właściwości techniczno-użytkowe, oraz że producentowi zależy na produkcji dobrych wyrobów.

Producent lub dostawca, który uzyskał dla swojego wyrobu opinię techniczną CNBOP-PIB może znakować wyrób oraz umieszczać na związanej z nim dokumentacji znak OPINIA TECHNICZNA CNBOP-PIB.



Ryc. 1. Znak OPINIA TECHNICZNA CNBOP-PIB [7]

Fig. 1. CNBOP-PIB Technical Opinion mark [7]

CNBOP-PIB udziela opinii technicznych dla wyrobów i zestawów wyrobów:

- systemów sygnalizacji pożarowej, systemów wentylacji pożarowej, przewodów i kabli do instalacji przeciwpożarowych, zespołów kablowych, dźwiękowych systemów ostrzegawczych, stałych urządzeń gaśniczych – w zakresie deklarowanych dodatkowych właściwości i funkcjonalności (które nie są objęte normami, aprobatami technicznymi lub kiedy przewyższają one poziom wymagań określonych w tych specyfikacjach technicznych),
- sprzętu pożarniczego i ratowniczego – dla wyrobów niepodlegających obowiązkowej ocenie według przepisów krajowych i europejskich (certyfikacji, dopuszczeniu).

CNBOP-PIB w ramach procesu udzielania opinii technicznej dokonuje oceny dokumentacji wyrobu oraz wyników badań wyrobu wykonanych w akredytowanych laboratoriach. W uzasadnionych przypadkach możliwe jest także uznanie wyników badań wyrobu wykonanych w laboratoriach nieakredytowanych. W przypadku, gdy producent lub dostawca wyrobu nie dysponuje odpowiednimi wynikami badań, opracowywany jest program badań, które należy wykonać na potrzeby udzielenia opinii technicznej.

### 3. Dobrowolna certyfikacja zgodności wyrobów

Certyfikacja dobrowolna wyrobów jest prowadzona przez Jednostkę Certyfikującą CNBOP-PIB zgodnie z Programem PCDO, który dotyczy certyfikacji dobrowolnej wyrobów służących do ochrony przeciwpożarowej. Wykaz wyrobów, dla których oferowana jest certyfikacja dobrowolna, znajduje się w Informatorze certyfikacji dobrowolnej. Proces certyfikacji dobrowolnej rozpoczyna się w momencie uzgodnienia przez strony (CNBOP-PIB i wnioskodawcę) zakresu i kryteriów oceny wyrobu.

Etapy procesu certyfikacji dobrowolnej [5]:

- Zgłoszenie wyrobu do certyfikacji;
- Weryfikacja formalna wniosku i załączników;
- Badania wyrobu oraz uznawanie wyników badań;
- Ocena warunków produkcji wyrobu;
- Udzielanie certyfikacji.

Dobrowolne certyfikaty zgodności są udzielane na 5 lat i w trakcie ważności podlegają nadzorowi. Uzyskanie certyfikatu pozwala na znakowanie wyrobu skrótem literowym CNBOP-PIB i numerem dobrowolnego certyfikatu zgodności.

Poniżej przedstawiono ogólną charakterystykę poszczególnych etapów procesu dobrowolnej certyfikacji.

#### 1. Zgłoszenie wyrobu do certyfikacji.

Występując o certyfikację, producent lub dostawca wyrobu powinien złożyć stosowny wniosek wraz ze wszystkimi wymaganymi załącznikami. Część B wniosku precyzuje jakie załączniki należy przedłożyć.

#### 2. Weryfikacja formalna wniosku i załączników.

Na tym etapie procesu sprawdzana jest poprawność zapisów we wniosku, a także poprawność oraz kompletność załączników.

Wynik weryfikacji formalnej może być następujący:

- pozytywny – proces jest realizowany dalej;

- stwierdzenie braków w wynikach badań – należy przeprowadzić badania zgodnie z programem badań;
- negatywny – należy uzupełnić brakujące dokumenty. Wnioskodawca jest informowany o wyniku weryfikacji i proszony o ewentualne uzupełnienia wniosku.

#### 3. Badania wyrobu oraz uznawanie wyników badań.

Badania wyrobu są wykonywane zgodnie z programem badań przygotowanym w oparciu o uzgodniony uprzednio zakres i kryteria oceny wyrobu.

W procesie certyfikacji dobrowolnej akceptowane są sprawozdania z badań wykonane przez:

- laboratoria CNBOP-PIB albo laboratoria, z którymi CNBOP-PIB współpracuje na podstawie porozumienia o współpracy,
- laboratoria badawcze akredytowane przez PCA lub przez sygnatariuszy EA (EA MLA) albo ILAC (ILAC MRA),
- laboratoria notyfikowane,
- laboratorium nieakredytowane, pod warunkiem wykazania, że posiada wdrożony system zarządzania wg ISO/IEC 17025.

Po otrzymaniu wyników badań CNBOP-PIB dokonuje ich analizy i oceny w odniesieniu do uzgodnionych wcześniej kryteriów oceny wyrobu.

#### 4. Ocena warunków produkcji wyrobu.

Ocena warunków techniczno-organizacyjnych (WTO) produkcji jest wykonywana na potrzeby procesu certyfikacji dobrowolnej wyrobu. Ocena ta ma na celu sprawdzenie, czy produkcja wyrobu jest stała i powtarzalna. Wyniki oceny WTO są przedstawiane w raporcie.

#### 5. Udzielanie certyfikacji.

W momencie, gdy wyrób i producent są ocenieni pozytywnie, CNBOP-PIB podejmuje decyzję o udzieleniu certyfikacji i przesyła wnioskodawcy umowę o nadzorowaniu certyfikacji. Wnioskodawca otrzymuje certyfikat po podpisaniu umowy o nadzorowanie oraz po wniesieniu opłat za proces certyfikacji.

#### 6. Stosowanie i wykorzystanie udzielonej certyfikacji.

Stosowanie certyfikacji jest uregulowane umową o nadzorowanie certyfikacji. Umowa ta określa w szczególności:

- zobowiązania wnioskodawcy i zasady nadzoru,
- zasady postępowania w przypadku, gdy zmienią się wymagania dla wyrobu lub producenta,
- postępowanie w przypadku wprowadzania zmian w wyrobie lub procesie produkcji.

#### 7. Nadzór nad certyfikatem


Nadzór nad certyfikatem polega na wykonywaniu:

- oceny warunków techniczno-organizacyjnych (WTO) produkcji w zakładzie produkującym wyrób – raz na 2 lata,
- przeglądu i analizy reklamacji dot. certyfikowanego wyrobu składanych producentowi oraz ocenę podejmowanych przez niego działań.

### 4. Porównanie działalności CNBOP-PIB w obszarze dobrowolnym

W tabeli 1 przedstawiono porównanie najistotniejszych elementów działalności CNBOP-PIB w obszarze dobrowolnym.

**Tabela 1.** Porównanie najistotniejszych elementów działalności CNBOP-PIB w obszarze dobrowolnym  
**Table 1.** Comparison of the most important elements of the activity CNBOP-PIB in the voluntary area

Rodzaj dokumentu Document type	Opinia techniczna Technical Opinion	Certyfikat dobrowolny Voluntary Certificate
Podstawa merytoryczna  Substantive basis	Wyniki badań akredytowanych potwierdzających spełnienie przez wyrób wymagań określonych przez CNBOP-PIB w trakcie procesu udzielania opinii technicznej  Accredited test results confirming that the product meets requirements specified by CNBOP-PIB in the process of granting technical opinion	Wyniki badań akredytowanych potwierdzających spełnienie przez wyrób wymagań określonych przez CNBOP-PIB w trakcie procesu certyfikacji  Pozytywna ocena warunków produkcji wyrobu  Accredited test results confirming that the product meets requirements specified by CNBOP-PIB in the process of certification  Positive assessment of the production conditions
Forma  Form	Wersja elektroniczna PDF Egzemplarz drukowany Opinii Technicznej  PDF file Printed copy of the Technical Opinion	Egzemplarz drukowany Certyfikat wraz z załącznikiem,  Printed copy of certificate and enclosure
Okres ważności  The period of validity	3 lata z możliwością przedłużenia o 2 lata  3 years with a possible extension of two years	5 lat  5 years
Możliwość znakowania wyrobu  The possibility of labeling of the product	Znak opinia techniczna CNBOP-PIB    CNBOP-PIB Technical Opinion Mark	Skrót literowy CNBOP-PIB i numer certyfikatu  Abbreviation CNBOP-PIB and certificate number
Nadzór nad dokumentem  Supervision of the document	Okresowy przegląd wydanych Opinii Technicznych  Periodic review of issued Technical Opinion	Okresowa ocena warunków produkcji wyrobu Przegląd i analiza informacji o reklamacjach  Periodic assessment of the conditions of production of the product Review and analysis of information on complaints

**Źródło:** Opracowanie własne na podstawie [5] i [7].

**Source:** Own elaboration based on [5] and [7].






Tak jak wskazano wcześniej CNBOP-PIB jest jedną z jednostek prowadzącą dobrowolną ocenę wyrobów. W dalszej części artykułu scharakteryzowano krótko działalność wybranych krajowych i zagranicznych jednostek.

## 5. Dobrowolna certyfikacja prowadzona przez wybrane jednostki krajowe

### 5.1. Działalność Instytutu Techniki Budowlanej

Instytut Techniki Budowlanej w Warszawie (ITB) prowadzi kilka rodzajów certyfikacji dobrowolnej wyrobów, w ramach których oceniana jest zgodność wyrobu oraz zakładowej kontroli produkcji (tabela 2).

**Tabela 2.** Znaki certyfikacji ITB w obszarze dobrowolnym  
**Table 2.** ITB certification marks in the voluntary area

<ul style="list-style-type: none"> <li>• zgodność wyrobu z wymaganiami norm zharmonizowanych i europejskich aprobat technicznych oraz polskich norm i polskich aprobat technicznych</li> <li>• product's compliance with the requirements of the harmonized standards and European Technical Approvals and Polish standards and Polish technical approvals</li> </ul>	
<ul style="list-style-type: none"> <li>• zgodność wyrobu z Kryteriami jakości ITB, uprawniającą do znakowania wyrobu znakiem jakości Q-ITB</li> <li>• product's compliance with the quality criteria of ITB, valid for marking product with quality mark Q-ITB</li> </ul>	
<ul style="list-style-type: none"> <li>• zgodność wyrobu z Kryteriami ekologicznymi ITB, uprawniającą do znakowania wyrobu znakiem ekologicznym EKO-ITB</li> <li>• product's compliance with the ecological criteria of ITB, valid for marking product with ecology mark EKO -ITB</li> </ul>	
<ul style="list-style-type: none"> <li>• zgodność wyrobu z Kryteriami akustycznymi ITB, uprawniającą do znakowania wyrobu znakiem akustycznym A-ITB lub jakości akustycznej AQ-ITB</li> <li>• product's compliance with the acoustic criteria of ITB, valid for marking product with acoustic mark A -ITB or acoustic quality mark AQ -ITB</li> </ul>	
<ul style="list-style-type: none"> <li>• zgodność wyrobu z Kryteriami cieplnymi ITB, uprawniającą do znakowania wyrobu znakiem jakości cieplnej CQ-ITB oraz CQ-ITB</li> <li>• product's compliance with the thermal criteria of ITB, valid for marking product with thermal mark Q -ITB or with thermal quality mark CQ -ITB</li> </ul>	

**Źródło:** Opracowanie własne na podstawie [8]

**Source:** Own elaboration based on [8]

### 5.1.1. Przebieg procesu certyfikacji dobrowolnej w ITB [6]

Zakład Certyfikacji ITB udziela dobrowolnej certyfikacji wyrobu na podstawie wniosku o przeprowadzenie procesu certyfikacji i prowadzenie nadzoru nad certyfikatem. Do wniosku załączane są m.in.:

- dokumenty, na podstawie których możliwa jest identyfikacja wyrobu,
- specyfikacja techniczna – dokument odniesienia, w przypadku gdy jest to aprobata techniczna,
- raport z badań wyrobu wykonanych przez laboratorium akredytowane.

W ramach procesu certyfikacji Instytut Techniki Budowlanej wykonuje następujące działania:

- ocenia możliwość przeprowadzenia procesu,
- rejestruje wniosek o przeprowadzenie certyfikacji,
- opracowuje „Umowę o przeprowadzenie procesu certyfikacji i prowadzenie nadzoru nad certyfikatem”.

Na podstawie podpisanej umowy wykonywane są następujące czynności:

- formalny przegląd kompletności wniosku,
  - ocena zgodności wyrobu z wymaganiami specyfikacji technicznej:
    - wyników badań wyrobu,
    - zakładowej kontroli produkcji,
  - analiza i ocena dokumentacji zebranej podczas procesu,
  - podjęcie decyzji o wydaniu certyfikatu lub o odmowie jego udzielenia i przekazanie jej do wnioskodawcy.
- Dobrowolne certyfikaty zgodności wyrobu są ważne:

- bezterminowo dla wyrobów ocenianych na zgodność z normą,
- do czasu ważności aprobaty technicznej dla wyrobów ocenianych na zgodność z aprobatą techniczną.

### 5.1.2. Nadzór nad certyfikatem

W ramach nadzoru nad dobrowolnym certyfikatem Instytut Techniki Budowlanej wykonuje następujące czynności:

- dokonuje oceny zgodności z wymaganiami dokumentu odniesienia,
  - przeprowadza zakładową kontrolę produkcji na podstawie raportu z inspekcji.
- Istnieje możliwość:
- utrzymania ważności certyfikatu,
  - rozszerzenia lub zawężenia zakresu certyfikacji i wymiany certyfikatu,
  - zawieszenia certyfikatu,
  - cofnięcia certyfikatu.

### 5.1.3. Ocena sposobu wykorzystywania certyfikatu i znaku certyfikacji przez klienta

Ocena sposobu wykorzystywania certyfikatów i znaków certyfikacji przez klienta jest prowadzona poprzez:

- analizę skarg i reklamacji zgłaszanych producentowi lub wpływających do ITB oraz zapisów z podjętych działań korygujących,
- ocenę skuteczności działań producenta w związku ze skargami lub reklamacjami,
- sprawdzenie znakowania wyrobów,
- sprawdzenie sposobu posługiwania się przez producenta certyfikatami i znakami certyfikacji.



#### 5.1.4. Przedłużanie ważności certyfikatu

Ważność certyfikatu jest przedłużana na wniosek klienta. Wniosek powinien być złożony do ITB przed końcem ważności certyfikatu. Certyfikaty na znaki ITB są przedłużane na okres 3 lat. Certyfikaty zgodności wyrobu z aprobatą techniczną są przedłużane do czasu ważności przedłużonej, znowelizowanej lub nowej aprobaty technicznej.

#### 5.2. Działalność Polskiego Centrum Badań i Certyfikacji





Polskie Centrum Badań i Certyfikacji w Warszawie (PCBC) prowadzi certyfikację dobrowolną:




- wyrobów elektrycznych,
- wyrobów budowlanych,
- wyrobów chemicznych,
- wyrobów spożywczych,
- kosmetyków,
- wyrobów ogólnoprzemysłowych,
- środków wspomagających uprawę roślin.

W wyniku certyfikacji udzielane są dobrowolne certyfikaty oraz prawo do znakowania wyrobów znakami prezentowanymi w tabeli 3.

**Tabela 3.** Znaki certyfikacji udzielane przez PCBC w obszarze dobrowolnym

**Table 3.** PCBC certification marks in the voluntary area

Znak Mark	Opis Description
	<p><b>Znak bezpieczeństwa „B”</b> stanowi dla odbiorcy sprzedawcy wyrobu informację, że niezależna od producenta jednostka certyfikująca potwierdza bezpieczeństwo wyrobu, a produkcja wyrobu (w przypadku certyfikacji prowadzonej według systemu 5) jest nadzorowana przez tę jednostkę. Dodatkowo certyfikat potwierdza spełnienie przez wyrób wymagań norm zharmonizowanych z dotyczącymi go dyrektywami, co stanowi dodatkowe potwierdzenie wiarygodności producenta i jego deklaracji zgodności</p> <p><b>Safety mark “B”</b> is the information for the customer and the seller, that an independent certification body confirmed the safety of the product and that production (in the case of certification by System 5) is controlled by that entity. In addition, the certificate confirms that the product meets the requirements of harmonized standards and directives concerned, which is an additional confirmation of the reliability manufacturer and of the manufacturer’s declaration of conformity</p>
	<p><b>Znak jakości „Q”</b> jest znakiem zastrzeżonym na rzecz PCBC S.A. Znak ten jest przyznawany wyrobom krajowym i zagranicznym produkowanym seryjnie, które posiadają ponadstandardową jakość, walory funkcjonalne, zdrowotne oraz wyrobom spełniającym wymagania w zakresie bezpieczeństwa użytkowania i ochrony środowiska</p> <p><b>Quality mark “Q”</b> is a PCBC reserved sign, which may be granted to domestic and foreign products produced in series, which have above-average quality, usability, health and satisfies the requirements for safety and environmental protection</p>
	<p><b>Znak ekologiczny EKO</b> – to znak, który mogą otrzymać usługi oraz wyroby krajowe i zagraniczne które nie powodują negatywnych skutków dla środowiska oraz spełniają ustalone kryteria w zakresie ochrony zdrowia, środowiska jak również ekonomicznego wykorzystania zasobów naturalnych w życia wyrobu. Znak jest zastrzeżony na rzecz PCBC S.A</p> <p><b>Eco-friendly mark EKO</b> – is the mark for services, domestic and foreign products that do not cause negative effects on the environment and meet the established criteria in terms of health, the environment as well as the economical use of natural resources in the life of the product. The sign is reserved for PCBC S.A.</p>
	<p>Znak <b>CERTYFIKOWANY KOSMETYK NATURALNY „EKO-ZNAK”</b> stanowi dla klienta informację, że „naturalny kosmetyk ekologiczny” jest zgodny z prawami natury i certyfikowanej ekologii. Surowce i komponenty stosowane do produkcji kosmetyków pochodzą z certyfikowanych gospodarstw i przetwórci naturalnych i ekologicznych.</p> <p><b>NATURAL COSMETICS CERTIFIED mark “EKO-MARK”</b> provides the information for customer that a „natural organic cosmetic” is consistent with the laws of nature and certified ecology. Raw materials and components used in the manufacture of cosmetic products come from certified natural and organic farms and processing plants.</p>

Znak Mark	Opis Description
	<p>Znak potwierdzający, że wyrób spełnia wymagania rolnictwa ekologicznego. Może być stosowany na etykietach i materiałach promocyjnych produktów ekologicznych producentów, którzy podlegają pod nadzór Polskiego Centrum Badań i Certyfikacji SA (PL-EKO-06).</p> <p>Sign confirming that the product meets the requirements of organic farming. It can be used on the labels of promotional materials of organic products by producers who are subject to the supervision of the PL-EKO-06).</p>
	<p>Dobrowolny <b>Znak Zgodności z Polską Normą</b> jest potwierdzeniem zgodności wyrobu z odpowiednimi dla tego wyrobu polskimi normami. Potwierdza także, że producent dobrowolnie poddał się nadzorowi prowadzonemu przez akredytowaną jednostkę certyfikującą. Potwierdza to również certyfikat zgodności wyrobu, który upoważnia producenta do znakowania wyrobu Znakiem Zgodności z Polską Normą.</p> <p>Voluntary <b>Mark of Compliance to Polish Standard</b> confirms the compliance of the product with the appropriate Polish standards. It also confirms that the manufacturer voluntarily submitted to surveillance carried out by an accredited certification body. It is also confirmed by product conformity certificate, which entitles the producer to label a product with Mark of Compliance to the Polish Standard.</p>
	<p>Znak „<b>GWARANTOWANA JAKOŚĆ</b>” stanowi o potwierdzeniu jakości wyrobu przez niezależną od producenta jednostkę certyfikującą, która nadzoruje proces produkcji wyrobu. Znak „<b>GWARANTOWANA JAKOŚĆ</b>” jest znakiem o zasięgu ogólnopolskim i potwierdza prowadzenie procesu produkcji wyrobów z zachowaniem ich powtarzalności na każdym etapie. Znak charakteryzuje wyroby, które wyróżniają się jakością zastosowanych surowców i komponentów.</p> <p>The „<b>GUARANTEED QUALITY</b>” is the confirmation of the quality of the product by the manufacturer – independent certification body that oversees the process of manufacture. The „<b>GUARANTEED QUALITY</b>” is a nationwide and confirms the production process are maintaining their repeatability at every stage. Mark characterizes products that stand out for the quality of the raw materials and components.</p>

**Źródło:** Opracowanie własne na podstawie [9].

**Source:** Own elaboration based on [9].

## 6. Dobrowolna certyfikacja prowadzona przez wybrane jednostki europejskie

### 6.1. Działalność niemieckiej jednostki Vertrauen durch Sicherheit – VdS [10]

Vertrauen durch Sicherheit – VdS ma swoją siedzibę w Niemczech w Kolonii. Hasło przewodnie działalności VdS w obszarze certyfikacji wyrobów brzmi: „certyfikowane bezpieczeństwo podnosi zaufanie”.

Certyfikaty VdS cieszą się uznaniem i szacunkiem producentów, usługodawców i konsumentów końcowych. Wytyczne VdS, w oparciu o które wydawane są dobrowolne certyfikaty, są zorientowane na praktykę i jakość wyrobów.

Dla odróżnienia normy krajowe, a nawet w większym stopniu, normy międzynarodowe są często opracowywane dla połączenia interesów poszczególnych państw. W rzeczywistości, często oznacza to, że norma określa najmniej z możliwych zakres wymagań, dla którego udało się osiągnąć konsens. Rolą normy nie jest także zapewnienie uniwersalnej koncepcji ochrony. Dlatego wytyczne VdS są zdecydowanie bardziej szczegółowe i wymagające.

Procedura certyfikacji VdS 2344 jest oferowana klientom VdS przede wszystkim w przypadku produktów (komponentów, systemów i urządzeń) w zakresie ochrony przeciwpożarowej i technologii bezpieczeństwa. W niektórych przypadkach może również być stosowana do innych wyrobów. Instytut VdS jest akredytowany przez Deutsche Akkreditierungsstelle Technik (DATech), zgodnie z normą

DIN EN ISO / IEC 17025 dla badania produktów i zgodnie z normą DIN EN 45011 w zakresie certyfikacji produktów.

VdS oferuje certyfikację produktów, które są używane w następujących rodzajach instalacji:

- systemach sygnalizacji przeciwpożarowej,
- systemach gaśniczych,
- systemach kontroli rozprzestrzeniania dymu i ciepła (RWA),
- systemach sygnalizacji włamania i napadu,
- monitoringu video,
- ochrony fizycznej,
- zabezpieczeniach skarbców i sejfów.

Warunkiem koniecznym dla certyfikacji VdS jest pozytywne sprawozdanie z badań dla wszystkich produktów wykorzystywanych w systemie. Certyfikacja VdS dla komponentów, urządzeń i systemów może być uzyskana przez wszystkich producentów. Ponadto o certyfikację VdS dla systemów mogą również ubiegać się instalatorzy. W istocie, wszystkie elementy systemu, które są ze sobą kompatybilne aby sprawnie funkcjonować w ramach systemu muszą być uprzednio certyfikowane przez VdS. Co do zasady, procedura składa się z badań wyrobów prowadzonych przez laboratoria VdS (tak zwanych badań typu) oraz certyfikacji przez biuro certyfikacji VdS.

Badania w laboratoriach VdS są prowadzone na podstawie wytycznych VdS. W przypadku, gdy nie istnieją odpowiednie wytyczne (np. dla wyrobów innowacyjnych), istnieje możliwość oceny wyrobów na podstawie umowy



stron określającej wymagania dla wyrobu. Warunkiem wstępnym do procedury certyfikacji przez VdS jest między innymi posiadanie certyfikowanego systemu zarządzania jakością zgodnie z normą EN ISO 9001 dla zakładu, w którym produkowane są wyroby. Kolejnym warunkiem certyfikacji VdS jest pozytywny wynik badań wyrobu w laboratoriach VdS, potwierdzający spełnienie przez wyrób wymagań stosownych wytycznych VdS. Certyfikacja może być również udzielona, w przypadku gdy produkt nie spełnia wszystkich wymagań wytycznych, ale jego właściwości użytkowe są klasyfikowane jako porównywalnie dobre lub lepsze.

Z reguły certyfikaty VdS wydawane są na okres czterech lat. W ramach nadzoru nad certyfikacją VdS stosuje różne środki kontroli, jak na przykład audyty zakładów produkcyjnych wraz z poborem próbek wyrobów do badań kontrolnych.

Wyroby, które są certyfikowane przez VdS, mogą być oznakowane znakiem tej jednostki (ryc. 2).



Ryc. 2. Znak certyfikacji VdS [14]  
Fig. 2. VdS certification mark [14]

## 6.2. Działalność brytyjskiej jednostki Loss Prevention Certification Board – LPCB [11]

Loss Prevention Certification Board (LPCB) jest częścią Building Research Establishment (BRE) i mieści się w Watford w Wielkiej Brytanii. Hasło przewodnie działalności LPCB w obszarze certyfikacji wyrobów brzmi: „Jednym z wyzwań dla zapewnienia bezpieczeństwa budynków jest dobór i montaż produktów zabezpieczeń przeciwpożarowych, które faktycznie posiadają te właściwości użytkowe, które się dla nich deklaruje”.

Loss Prevention Certification Board (LPCB) pracuje dla branży i państwa od ponad 100 lat. Wyznacza standardy niezbędne do zapewnienia, że wyroby oraz usługi związane z zabezpieczeniami przeciwpożarowymi i ochroną są na odpowiednim poziomie.

LPCB oferuje certyfikację potwierdzającą, że produkty i usługi spełniają i będą spełniały określone standardy. Przynosi to korzyści zarówno projektantom i producentom:

- Projektanci wybierając produkty z certyfikacją LPCB, zmniejszają ryzyko związane z zagrożeniami bezpieczeństwa i pożarowymi oraz wykazują należytą staranność (stosowanie produktów certyfikowanych jest stymulowane przez ubezpieczycieli). Unikają też marnowania pieniędzy na zakup nieodpowiedniego wyposażenia oraz oszczędzają czas przeznaczany na poszukiwanie i ocenę produktów i usług.

- Producenci dzięki certyfikacji LPCB mogą zwiększyć przychód i sprzedaż swoich produktów. Ponadto certyfikacja udzielona przez stronę trzecią świadczy o podejściu producenta z należytą starannością do oceny wyrobów i zmniejsza odpowiedzialność producenta, ubezpieczycieli i klientów. Wyroby są certyfikowane w oparciu o wytyczne LPS opracowywane i publikowane przez LPCB.

Wykaz wyrobów certyfikowanych przez LPCB wymieniony jest w *Czerwonej Księdze BRE* i na stronie internetowej Redbooklive.com. Publikowane w każdym roku *Czerwone Księgi* są wykorzystywane na całym świecie i stały się *de facto* katalogiem produktów certyfikowanych i godnych zaufania. Wykaz certyfikacji dostępny online na stronie <http://www.redbooklive.com/>. Wykaz oraz informacje o certyfikacji LPCB są bieżąco aktualizowane.

LPCB certyfikuje produkty i usługi po dokonaniu oceny spełnienia przez nie określonych wymagań oraz oceny zarządzania przez przedsiębiorstwo procesami produkcji i kontroli. Po uzyskaniu certyfikacji jej właściciel może stosować znak LPCB.



Ryc 3. Znak certyfikacji LPCB [15]  
Fig. 3. LPCB certification mark [15]

Znak LPCB jest znakiem o bardzo dużym znaczeniu i jest rozpoznawany i uznawany na świecie.

LPCB oferuje również coś, czego nie oferuje żadna inna jednostka certyfikująca w Wielkiej Brytanii – transparentność. Jest ona realizowana poprzez wydawanie *Czerwonej Księgi* oraz publikowanie wykazu wyrobów na stronie internetowej. *Czerwona Księga* jest dostępna na całym świecie, zarówno za pośrednictwem poczty, poprzez dystrybucję na wystawach, wydarzeniach i misjach handlowych lub za pośrednictwem strony internetowej.

## 7. Podsumowanie i wnioski

Porównując działalność krajowych i Europejskich jednostek oceniających wyroby, wskazać można wiele podobieństw, ale także różnic. Do najważniejszych podobieństw zaliczyć należy:

- stosowanie jako kryteriów oceny norm wyrobu oraz własnych wytycznych określających wymagania,
- wykonywanie badań wyrobów w laboratoriach,
- wykonywanie ocen warunków produkcji wyrobu,

- wydawanie dokumentów potwierdzających spełnienie wymagań jak np. certyfikaty, dopuszczenia,
- prowadzenie nadzoru nad wydanymi dokumentami w formie ocen warunków produkcji.  
Działania, które odróżniają jednostki to m.in.:
- zawartość wytycznych określających wymagania dla wyrobów,
- obligatoryjność posiadania przez producenta certyfikowanego systemu zarządzania jakością wg normy ISO 9001,
- prowadzenie nadzoru nad wydanymi dokumentami w formie badań próbek pobranych z produkcji,
- okres ważności wydawanych dokumentów,
- forma i zawartość wykazu wydanych dokumentów,
- polityka znakowania wyrobów, które spełniają wymagania – od propagowania i wzmacniania jednego znaku

- LPBC, BRE, CNBOP-PIB do kreowania wielu znaków dedykowanych do konkretnej branży (ITB, PCBC),
- podejście do zagadnienia wyrobów innowacyjnych.
- Nie ulega jednak wątpliwości, że pomimo wyżej wymienionych różnic i podobieństw, „ścieżki” dobrowolnej oceny wyrobów mają bardzo istotne znaczenie dla producentów i odbiorców wyrobów z punktu widzenia wprowadzania wyrobów do obrotu i potwierdzania posiadania przez nie odpowiednich właściwości, spełnienia określonych wymagań. Dokumenty wydawane w tej formule przez niezależne podmioty, które może uzyskać producent dają uczestnikom rynku wyrobów informację o wyrobie, jak również umożliwiają podjęcie decyzji o wyborze i zakupie wyrobu. Dlatego zainteresowanie tą formą oceny wyrobów stosowanych w ochronie przeciwpożarowej stale wzrasta.

## Literatura

- [1] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 305/2011 z dnia 09.03.2011 r. ustanawiające zharmonizowane warunki wprowadzania do obrotu wyrobów budowlanych i uchylające dyrektywę Rady 89/106/EWG (Dz.U. L 88 z 04.04.2011).
- [2] Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o wyrobach budowlanych (Dz.U. z 2004 r. nr 92, poz. 881 z późn. zm.).
- [3] Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz.U. z 2009 r. nr 178, poz. 1380 z późn. zm.).
- [4] Ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności (Dz.U. 2010 nr 138, poz. 935 z późn. zm.).
- [5] Informator certyfikacji dobrowolnej wyrobów służących do ochrony przeciwpożarowej; Jednostka Certyfikująca CNBOP-PIB, edycja pierwsza, Józefów 2014.
- [6] Informator o rodzajach i trybie certyfikacji wyrobów budowlanych, Instytut Techniki Budowlanej, ITB, 2014.
- [7] Strona internetowa Centrum Naukowo-Badawczego Ochrony Przeciwpożarowej, www.cnbop.pl, [dostęp 01.10.2014].
- [8] Strona internetowa Instytutu Techniki Budowlanej, www.itb.pl, [dostęp 01.10.2014].
- [9] Strona internetowa Polskiego Centrum Badań i Certyfikacji <http://www.pcbc.gov.pl/pl/wzory-znakow>, [dostęp 01.10.2014].
- [10] Strona internetowa Vertrauen durch Sicherheit – VdS [www.vds.de](http://www.vds.de), [dostęp 13.10.2014].
- [11] Strona internetowa Building Research Establishment i Loss Prevention Certification Board [www.bre.co.uk](http://www.bre.co.uk), [dostęp 13.10.2014].
- [12] Strona Czerwonej Księgi LPCB, [www.redbooklive.com](http://www.redbooklive.com), [dostęp 13.10.2014].
- [13] Strona internetowa CNBOP-PIB, Opinie techniczne, [http://www.cnbop.pl/dzialy/da/opinie\\_techniczne/informacje\\_ogolne](http://www.cnbop.pl/dzialy/da/opinie_techniczne/informacje_ogolne), [dostęp: 01.10.2014].
- [14] Strona internetowa VdS, logotyp, <http://vds.de/en/certifications/vds-approved-products-companies-and-experts/products-for-water-extinguishing-system/?context=PWLA&lang=en&par=210111000>, [dostęp 13.10.2014].
- [15] Strona internetowa Redbooklive, logotyp, <http://www.redbooklive.com/page.jsp?id=292>, [dostęp 13.10.2014].

\* \* \*

**bryg. dr inż. Jacek Zboina** – pełni służbę w Centrum Naukowo-Badawczym Ochrony Przeciwpożarowej – Państwowym Instytucie Badawczym na stanowisku Zastępcy Dyrektora CNBOP-PIB ds. certyfikacji i dopuszczeni. Specjalizuje się w ochronie przeciwpożarowej, technicznych systemach zabezpieczeń przeciwpożarowych oraz ocenie zgodności. Absolwent SGSP i SGH. Oficer PSP. W roku 2014 w Akademii Marynarki Wojennej w Gdyni na Wydziale Dowodzenia i Operacji Morskich uzyskał stopień naukowy doktora nauk społecznych w zakresie nauk o bezpieczeństwie. Rzeczoznawca Komendanta Głównego PSP ds. zabezpieczeń przeciwpożarowych.

**st. kpt. mgr inż. Grzegorz Mroczko** – pełni służbę w Centrum Naukowo-Badawczym Ochrony Przeciwpożarowej – Państwowym Instytucie Badawczym na stanowisku starszego specjalisty w Zakładzie Aprobatach Technicznych. Specjalizuje się w ochronie przeciwpożarowej, technicznych systemach zabezpieczeń przeciwpożarowych oraz ocenie wyrobów. Funkcjonariusz, oficer Państwowej Straży Pożarnej, przedstawiciel Polski w TC 72 Europejskiego Komitetu Technicznego (CEN), członek KT 264 i KZ 501 Polskiego Komitetu Normalizacyjnego (PKN).